

Реалізм

Реалізм — стиль і напрям у літературі та мистецтві, які ставили метою правдиве відтворення дійсності в її типових рисах.

Основною для реалізму стає проблема взаємин людини і середовища, впливу соціально-історичних обставин на формування духовного світу (характеру) особистості. Замість інтуїтивно-почуттєвого світосприйняття на перше місце в літературі висувається пізнавально-аналітичне начало, а типізація дійсності утверджується як універсальний спосіб художнього узагальнення.

Риси реалізму

- ототожнення психіки і свідомості, недооцінка позасвідомих процесів
- правдиве, конкретно-історичне, всебічне зображення типових подій і характерів у типових обставинах при правдивості деталей;
- принцип точної відповідності реальній дійсності усвідомлюється як критерій художності, як сама художність;
- характер і вчинки героя пояснюються його соціальним походженням та становищем, умовами повсякденного життя;
- конфліктність
- вільна побудова творів;
- перевага епічних, прозових жанрів у літературі, послаблення ліричного струменя мистецтва;
- розв'язання проблем на основі загальнолюдських цінностей.

- Манифестом реалізму у літературі вважають передмову Оноре де Бальзака до «Людської комедії» (1830). Саме Бальзак став засновником нового напрямку у французькій літературі та найбільш яскравим його представником — поруч із Проспером Меріме, Стендалем (останній, правда, називав себе романтиком) та Гюставом Флобером.
- В англійській літературі першим реалістичним романом вважають «Посмертні записки Піквіського клубу» Чарлза Діккенса (1836–1837). Окрім Діккенса найвидатнішими британськими письменниками-реалістами вважають Вільяма Теккерея та Шарлотту Бронте.
- В російській літературі до реалістичного напрямку належали Іван Гончаров, Федір Достоєвський та Лев Толстой.
- Реалістичній літературі притаманний певний тип автора. Автор — це завжди певний погляд на зображуване, концепція зображуваного, вираженням якої є художній твір. Г. Флобер порівнює автора з Богом, який має бути у творі, як Бог у світобудові — всюди і ніде. Письменники-реалісти, які відчували себе деміургами, не завжди були «невидимими» у своїх творах. Вони вважали, що інтуїція і розум митця можуть проникнути в усе суще і адекватно його відтворити. Цей митець тяжіє до колективної «свідомості епохи», її інтелектуальної частини, що володіє необхідними знаннями у різних сферах. Деміургізм реалістичної літератури є авторською позицією, в основі якої світоглядно-епістемологічна парадигма епохи.

Реалізм в літературі

- Народження реалізму в образотворчому мистецтві найчастіше пов'язують з творчістю французького художника Гюстава Курбе (1819–1877), який відкрив в 1855 році в Парижі свою персональну виставку «Павільйон реалізму», хоча ще до нього в реалістичній манері працювали художники барбізонської школи (Теодор Руссо, Жан-Франсуа Мілле, Жюль Бретон). Курбе вважають і першим теоретиком реалізму, адже він у передмові до каталогу виставки обґрунтував програмові засади напряму. Розробку теоретичної бази продовжив Жюль Шанфльорі на сторінках журналу з промовистою назвою «Реалізм» (1856–1857).
- В Італії реалістичний живопис був відомий під назвою веризму, в Росії — під іменем передвижництва.
- У 1870-і роки розвиток реалізму призвів до появи натуралізму та певною мірою втратив свої позиції з появою імпресіонізму, неоромантизму та символізму.

Реалізм в живописі

